

Martin Vlachynský - 26.11.2024

Kúpime si niektoré lieky na benzínovej pumpe?

S českým modelom liberalizovaného predaja niektorých liekov bez receptu je dlhodobá skúsenosť a je odladený.

Jeden z najrýchlejších a najjednoduchších spôsobov priblíženia zdravotných služieb bližšie k zákazníkovi je rozšírenie možnosti predaja liekov bez lekárskeho predpisu (OTC) na maloobchod a zároveň rozšírenie kompetencií lekární.

Z pohľadu otvorenosti predaja OTC liekov v Európe nepanujú jednotné pravidlá. Zhruba polovica krajín umožňuje predávať OTC lieky mimo lekárne

za rôznych podmienok. Ich súčasťou je vždy zúžený zoznam OTC liekov a prípadné ďalšie podmienky (školenia, skladovacie podmienky...).

Tabuľka 1: Otvorenosť predaja OTC liekov v Európe 2023

Nepovolený predaj OTC mimo lekární	**Povolený predaj OTC mimo lekární**
Slovensko	Česko
Belgicko	Dánsko
Cyprus	Grécko
Estónsko	Holandsko
Fínsko	Írsko
Francúzsko	Litva
Lotyšsko	Maďarsko
Luxembursko	Nórsko
Malta	Poľsko
Nemecko	Portugalsko
Rakúsko	Slovinsko
Španielsko	Spojené kráľovstvo
	Švédsko
	Taliansko
	Obmedzené miesto predaja:
	Bulharsko
	Chorvátsko
	Rumunsko
	Švajčiarsko

Zdroj: Parlamentný inštitút

Argumentami za liberalizáciu je vyššia dostupnosť, emancipácia pacienta, zníženie nákladov v systéme aj nákladov pre pacienta a odľahčenie ambulantných lekárov. Argumentami proti sú najmä potenciálne nežiadúce účinky, či oneskorená diagnostika. V literatúre sú zhrnuté takto:

Tabuľka 3: Argumenty pre a proti liberalizácii	
Argumenty za voľnejší predaj OTC	**Argumenty proti voľnejšiemu predaju OTC**
zvyšovanie vedomostí o ochorení, vzdelávanie pacientov	polyfarmácia (užívanie viac liekov naraz) a nej vyplývajúce riziká, najmä liekové interakcie
pocit zodpovednosti za vlastné zdravie	škodlivé vedľajšie účinky a nežiaduce účinky
zmena životného štýlu, zlepšenie jeho kvality,	odloženie konzultácie s lekárom a oneskorená diagnostika v prípade závažných ochorení alebo komplikácií
pohodlie	
zníženie počtu návštev pacientov v zdravotníckych zariadeniach	
odbremenenie lekárov	
úspora verejných prostriedkov	
Zdroj: podľa Oleszkiewicz a kol.	

Vzorom pre možnú liberalizáciu je Česká republika. S českým modelom liberalizovaného predaja OTC liekov je dlhodobá skúsenosť a je odladený. Vďaka podobnému prostrediu podporujeme jeho prenos na Slovensko.

Česká republika

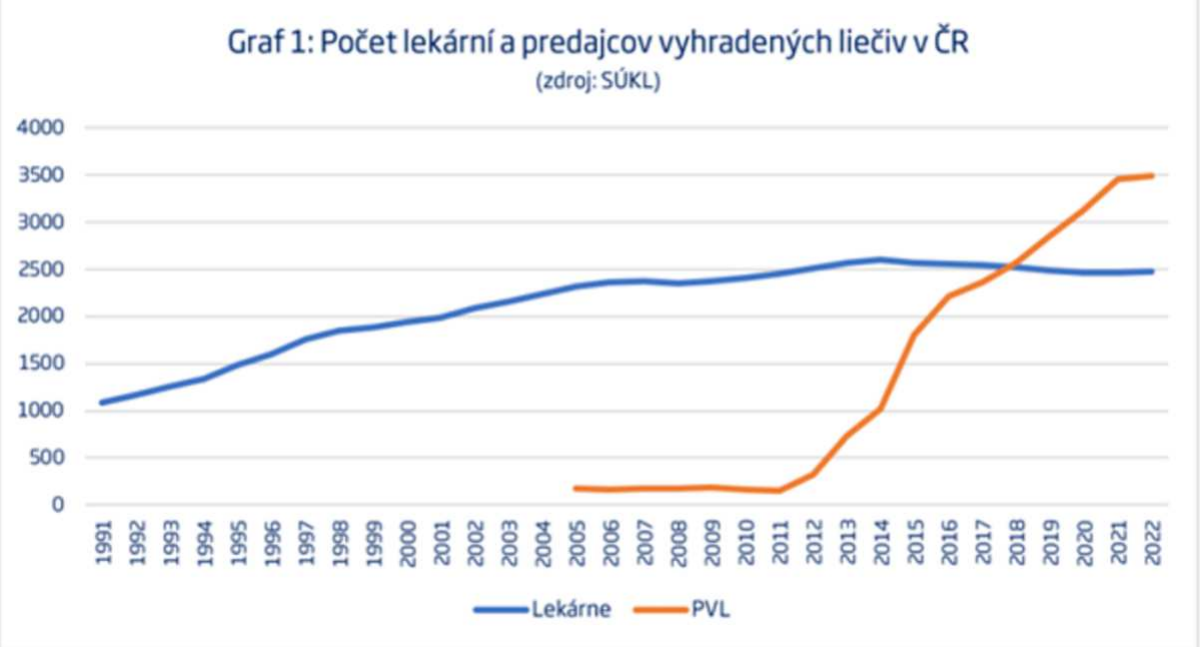
V Českej republike čiastočná liberalizácia predaja OTC nastala už v roku 1998, no prakticky sa naplno prejavila až od roku 2012. Aktuálne existuje zhruba 3500 predajných miest „vyhradených liečivých prípravkov“. Za prísnych podmienok sú nimi nielen maloobchodné predajne a benzínové pumpy, ale aj iné subjekty (kúpele, ambulancie lekárov), vrátane zapojenia obcí, napríklad v spolupráci s miestnou pobočkou Českej pošty.

Možné je predávať len špecifickú podskupinu OTC, označených ako vyhrazené léčivé přípravky. Ich zoznam pripravuje Státní ústav pro kontrolu léčiv a aktuálne obsahujú 86 produktov zo 16 liekových skupín. Jedná sa o lieky proti bolesti a zápalom (ibuprofen, diklofenak), antihistaminiká (Zyrtec, Zodac, Fenistil...), dezinfekčné prostriedky, lieky proti nevoľnosti (Kynedril), lieky na trávenie a nikotín na odvykanie. Nemôže sa však predávať najvýznamnejšia OTC položka – lieky proti kašľu.

Predajcovia musia splniť skladovacie a logistické podmienky a prejsť certifikovaným školením. V praxi veľká časť predajcov volí dodávateľa týchto služieb na kľúč, vrátane školenia.

Aký bol dopad tejto konkurencie na české lekárne? Podiel OTC liekov na tržbách českých lekární sa zmenil len minimálne. Musíme však poznamenať, že lekárenský trh sa tam však dynamicky vyvíja, zmeny v posledných rokoch prináša obzvlášť online (ktorý dosahuje na OTC predaji už takmer 20%

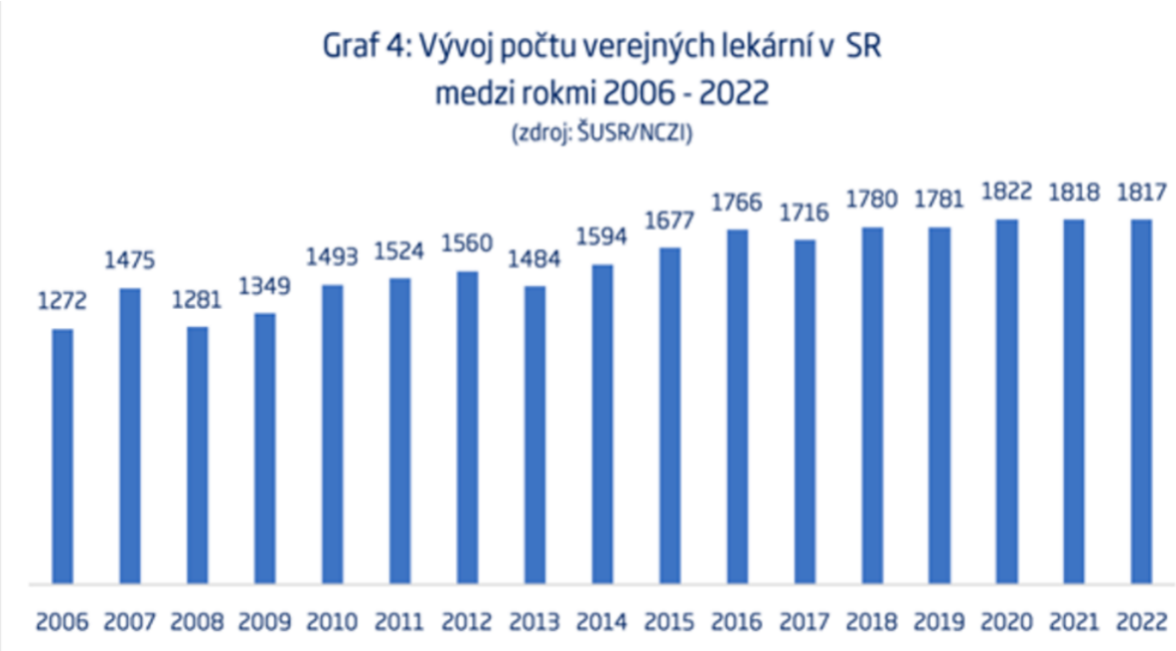
podiel) a ďalšie distribučné kanále.

Budúcnosť slovenského lekárenského trhu

Aj slovenský lekárenský trh prešiel v ostatných rokoch zásadnými zmenami, hoci k liberalizácii predaja OTC ako v Českej republike neprišlo. Aj na Slovensku prešiel trh dynamickým vývojom – vznikli kamenné a virtuálne siete, privátne značky a vernostné programy, vznikli online predajne, liekové boxy či doprava kuriérom. Slovenské lekárne na komerčnej báze začali ponúkať rozšírené služby, najmä v podobe diagnostiky.

Počet verejných lekární za posledných 15 rokov narástol asi o 50% na úroveň cez 1800 lekární, čo je po prepočte na obyvateľa zhruba o 30 % viac, ako v ČR. Podľa údajov Eurostatu sa jedná v Európe o priemernú až mierne nadpriemernú hodnotu.

Na dátach lekární z Banskobystrického kraja sme skúmali aj argument o potenciálnom vzniku „lekárenských púští".

Konštatujeme, že zhruba 10 % obcí pod 5 000 obyvateľov v Banskobystrickom kraji má priamo v obci dostupnú lekáreň, pričom drvivá väčšina z nich je nezávislých (nesieťových, môžu – a často aj sú – súčasťou virtuálnej siete).

Ziskovosť (podiel zisku na tržbách) vzorky 39 lekární v roku 2023 dosiahla priemernú hodnotu 1,6%, pričom 9 lekární bolo v roku 2023 v strate, 13 mierne nad nulou a 17 lekární malo ziskovosť nad 2,5%.

Zo 496 menších obcí v kraji za 6 rokov prišlo 7 obcí o lekáreň bez náhrady, v 56 obciach ostala lekáreň prítomná.

Hlbšej analýze však bráni uchopiteľná definícia problému „lekárenskej púšte" v kontexte zvyšujúcej sa mobility ľudí a vzniku nových distribučných kanálov. Prípadná liberalizácia OCT trhu by mala v tomto trende skôr nepatrný dopad, naviac je otázne, či negatívny, alebo pozitívny smerom k zvýšeniu dostupnosti liekov pre pacientov.

Možnými reakciami na finančnú situáciu lekární v odľahlejších obciach je úprava úhradového systému (zmena regulovaných degresívnych marží) a diverzifikácia príjmov vďaka poskytovaniu nových služieb. Priestor lekární na dodatočné služby leží primárne v štyroch smeroch – v predpisovaní, diagnostike a jednoduchých zákrokoch, skríningoch a podpore adherencie

pacientov.

Viac o tejto téme v novej publikácii INESS - **Bližšie k zákazníkom: lekárne a maloobchod**.

19. 11. 2024, SME blog

#zdravotníctvo

INESS je nezávislé, neštátne a nepolitické občianske združenie. Všetky naše aktivity sú **financované z grantov, 2% daňovej asignácie, vlastnej činnosti a darov fyzických a právnických osôb.** Naše fungovanie, rozsah a kvalita výstupov, teda vo veľkej miere závisí aj od Vašej štedrosti.

CHCEM PODPORIŤ

Články ktoré by vás mohli zaujímať

Mzdy zdravotníkov ako hrozba aj príležitosť

Na jednej strane je tvrdenie, že vláda „šetrí na zdravotníkoch“. Na strane druhej, že ich mzdy v posledn&...

Ing. Martin Vlachynský
26.11.2024

Keď sa zrazia egá

Odborári ohrdli pravidlá tureckého bazáru, keď im nový minister dal „stredovú“ ponuku a trvaj&ua...

Ing. Martin Vlachynský
05.11.2024

Keď sa zrazia egá

Odborári ohrdli pravidlá tureckého bazáru, keď im nový minister dal „stredovú“ ponuku a trvaj&ua...

Ing. Martin Vlachynský
05.11.2024

Populárne kategórie

Dane (124)

Energetika (90)

Európska únia (111)

Kapitalizmus (107)

Market Finesse (71)

Minimálna mzda (70)

Podnikateľské prostredie (95)

Podujatia (177)

Rokovania vlády (62)

Trh (69)

Trh práce (76)

Verejné financie (205)

Vzdelávanie (79)

Zdravotníctvo (189)

Školstvo (95)

Všetky kategórie

Archív článkov

November 2024

Október 2024

September 2024

August 2024

Júl 2024

Jún 2024

Máj 2024

Apríl 2024

Marec 2024

Február 2024

Prejdi na celý archív

Projekty INESS

CENA ŠTÁTU
Tento rok štát na daniach vybral:

39 966 971 683 €

EKONOMICKÁ OLYMPIÁDA
Projekt INESS

#NAVRSKU
Zaujímavé témy

POKROK BEZ POVOLENIA
Kniha od INESS

CENA ZAMESTNANCA
Projekt INESS

BYROKRATICKÝ INDEX
Projekt INESS

INESS POLICY NOTES
Publikácie od INESS

INESS NA TÉMU
Publikácie od INESS

INESS v médiách

Ficove Nové Dane opäť v akcii	Ficove Nové Dane opäť v akcii
Sporný nástroj vyvoláva otázky	Sporný nástroj vyvoláva otázky
Niektoré ZMENY sú kľúčové	Niektoré ZMENY sú kľúčové
Zdravotné sestry žiadajú zmenu legislatívy	Zdravotné sestry žiadajú zmenu legislatívy
Pred 15 rokmi sme skoncovali so slovenskou korunou. Ako nám	Pred 15 rokmi sme skoncovali so slovenskou korunou. Ako nám (ne)pomohlo euro?

(ne)pomohlo euro?

Zdravotníctvo si vyžiada viac zdrojov aj vplyvom demografie

Zdravotníctvo si vyžiada viac zdrojov aj vplyvom demografie

Ďalšie články

Naše ocenenia

CHCEM PODPORIŤ

O INESS

Občianske združenie
Ľudia
Zásady činnosti
Výročné správy
Partneri
Ocenenia

BLOG

Najnovšie články

Editor's pick
Archív článkov
Autori

TIE NAJLEPŠIE ČLÁNKY,
priamo do Vašej poštovej schránky

PRIHLÁSTE SA K ODBERU

Copyright © 2006-2024 INESS - Institute of Economic and Social Studies

WADO DESIGN & DEV